

Terveet sorkat - sujuva robottilypsy

Kuopio 29.10.2025

Heli Gröhn

Kuka olen?

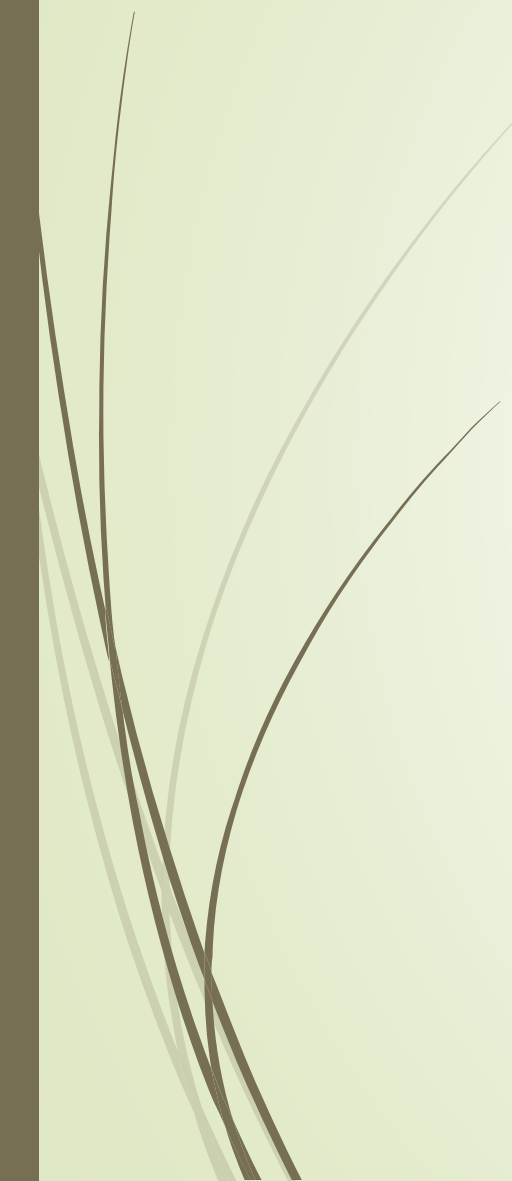
- Kotipaikka Kiuruvesi, Pohjois-Savo
- Oma lypsykarjatilalla 1996-2010
- Agrologi YAMK
- Alkionsiirtoseminologi
- Sorkkahoitajan ammattitutkinto
- Ammattiopettajan pätevyys
- Sorkkahoitajana vuodesta 2006
- Lomittajana/karjanhoitajana 2010-2021
- Emolehmätilallinen 2022 =>
 - 40 limousinemolehmää

Terveet sorkat pitävät lehmän pystyssä

- Terveet, kivuttomat sorkat mahdollistavat eläimen normaalin lajinmukaisen käyttäytymisen, syönnin, hallitun makuullemenon ja liikkumisen.
- Sorkkaterveys on lypsykarjatilalla paitsi hyvinvointikysymys myös merkittävä tulonmenetyksien aiheuttaja huonolla tolalla ollessaan
- Ontuva lehmä liikkuu ja syö vähemmän, sen kuntoluokka ja tuotos laskee ja hedelmällisyys heikkenee
- Sorkkasairaudet altistavat myös muille sairauksille, kuten utaretulehdukselle sekä vedinpolkemille

-
-
- Pihattoelämä hyödyttää lypsylehmän terveyttä ja hyvinvointia monin tavoin – myös sorkka- ja jalkaterveyttä
 - Eläimen on pihatossa käveltävä syömään, juomaan ja lypsylle, joten kipeät jalat vaikuttavat suoraan tuotokseen
 - Tutkimusten mukaan suurin osa sorkkasairauksien aiheuttamista tulonmenetyksistä aiheutuukin epäsuorasti heikentyneestä hedelmällisyydestä (39 %), ennenaikaisista poistoista (24 %) ja alentuneesta tuotoksesta (24 %).
 - Vain 3 % sorkkasairauksien aiheuttamista kustannuksista johtuu lisätyöstä ja eläinlääkärikuluista ja 10 % lääkintäkuluista.

Mistä ontumiskustannus muodostuu?

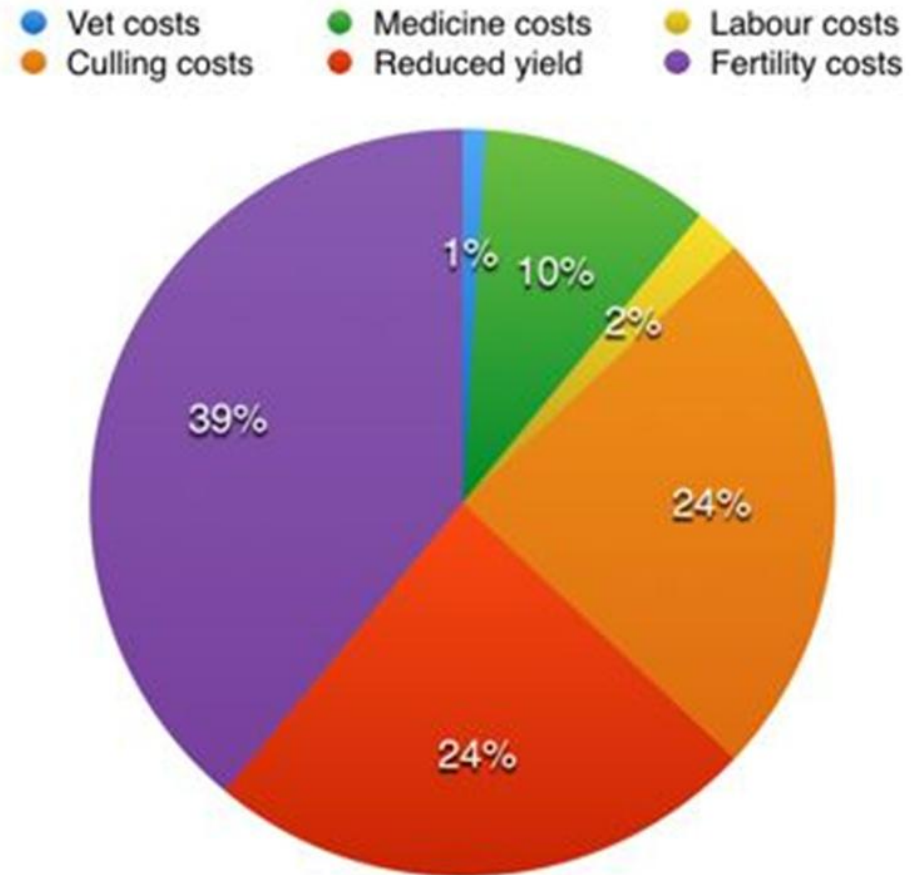
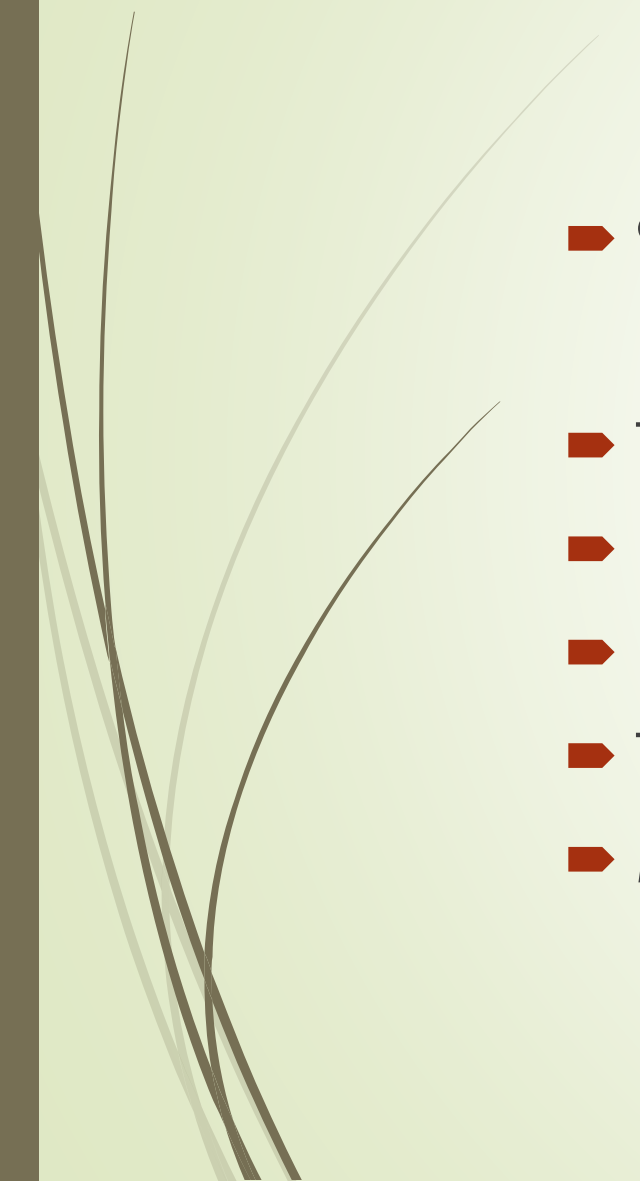

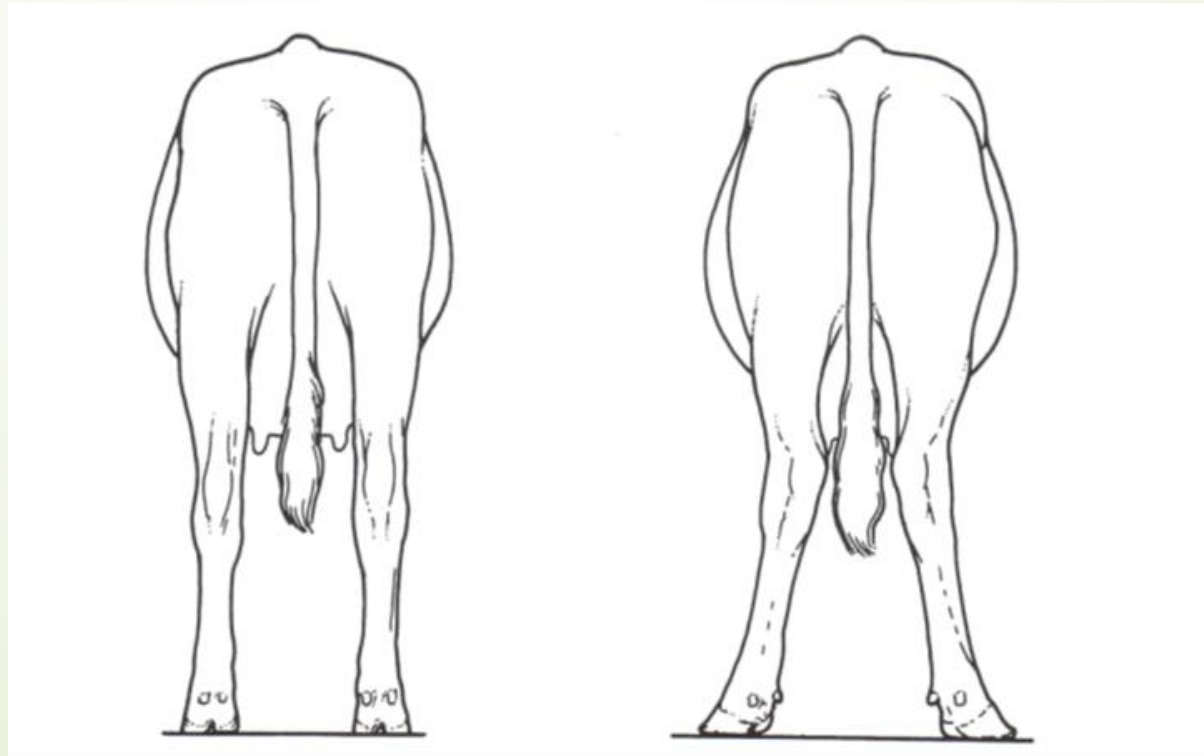
Figure 1. Breakdown of annual costs of lameness (from Willshire and Bell, 2009).

Ontumisen syitä

- 90% ontumisista johtuu sorkasta
 - Takajalan ulkosorkka
 - Traumat
 - Nivel tulehdukset
 - Nivelen ulkopuoliset tulehdukset
 - Tarttuvat sorkkasairaudet
 - Mekaaniset sorkkasairaudet
-

- Pihatoissa sorkat kuluvat, mutta kuluminen on yleensä epätasaista.
- Takajalkojen ulkosorkat pyrkivät kasvamaan paksuutta enemmän, jolloin jalkojen asento kääntyy pihtiseksi eli takajalan ulkosorkkien kärjet kääntyvät osoittamaan sivullepäin, jolloin painorasitus kohdistuu ulkosorkkiin ja ne ovat helpommin alttiita vaurioille.

Kuinka edistää lehmien sorkkaterveyttä

- Säännöllinen ja laadukas sorkkahoito
 - 2-3 hoitokertaa/lehmä/vuosi
 - Akuutit ontumiset hoidettava heti!

Sorkkahoitorutiini – milloin sorkkia hoidetaan

-
- Sorkka kasvaa kuukaudessa pituutta n. 5mm
 - Jos sorkka ei kulu luonnostaan, se on hoidettava sorkkahoitajan toimesta
 - Jos sorkkaa ei hoideta, se alkaa rasittamaan niveliä väärän asennon ansiosta
 - Ulkosorkan pohjaan kasvaa ylimääräistä sorkka-ainesta, joka altistaa mm. anturahaavaumille sekä valkoviivan repeämille

- Sorkkahoito on hyvä tehdä vähintään kaksi kertaa vuodessa
 - Umpeenpanon yhteydessä sekä dim 120 kohdalla
- Kolme hoitokertaa vuodessa yleistyy
 - Umpeenpanon yhteydessä, dim 60 sekä dim 180 kohdalla

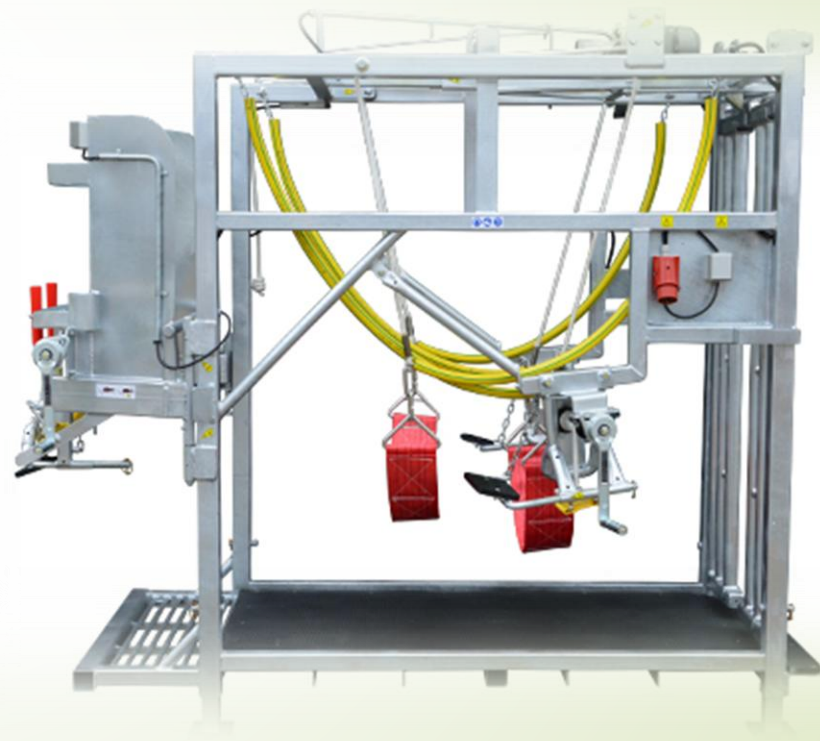

-
-
- Lehmän vuosikierrossa suurin riskitekijä on poikimisen aika.
 - Silloin lehmän vastustuskyky on alhaisimmillaan.
 - Myös sorkat voivat kokea suuria muutoksia poikimisen aikoihin, varsinkin ensikoilla, jotka mahdollisesti juuri ennen poikimisajankohtaa siirretään lypsävien laumaan.
 - Ensikkojen sorkat olisikin hoidettava hyvissä ajoin ennen siirtoa lehmien joukkoon, käytännössä tämä tarkoittaa sorkkahoitoa n. 2-3 kuukautta ennen odotettua poikimista.
 - Huomioitava erityisesti, jos eläimet siirtyvät pehmeältä alustalta kovalle alustalle!

Omatoiminen sorkkahoito

- Osa maidontuottajista on enenevässä määrin kiinnostunut hoitamaan sorkkia myös itse.
- Omatoimisen sorkkahoidon ehdoton etu on nopeus.
 - Ontuva lehmä saa heti hoidon, kun joskus sorkkahoitajaa saatetaan joutua odottamaan ontuvan lehmän kanssa jopa viikkoja.
 - Markkinoilla on myytävänä erilaisia tilakäyttöön tarkoitettuja sorkkahoitotelineitä, joissa tilatason sorkkahoito voidaan suorittaa työturvallisesti sekä tehokkaasti.

Ennaltaehkäisevän sorkkahoidon tavoitteet

- Mahdollistaa lehmän normaali kävely
- Ennaltaehkäistä mekaanisia sorkkavaurioita
- Sorkan oikea pituus
- Sorkan pohjan tasapaino
- Sorkan pohjan holvaus
- Oikein suoritettun sorkkahoidon jälkeen lehmä kävelee normaalisti eikä onnu
 - On edellytys kiimakierron käynnistymiselle ja tiinehtymiselle

Kuinka edistää lehmien sorkkaterveyttä

- Säännöllinen ja laadukas sorkkahoito
 - 2-3 hoitokertaa/lehmä/vuosi
 - Akuutit ontumiset hoidettava heti!
- Tasapainoinen ruokinta
- Navetan olosuhteet
 - lattiamateriaalit
- Navetan management

Miten navetan olosuhteet näkyvät sorkissa?

- Navetan olosuhteet vaikuttavat sorkka-aineksen laatuun
 - Ruokinta
 - Ruokinnan tasapaino
 - Lantakäytävät
 - Kosteus, likaisuus
 - Ammoniakki
 - ulkoilu
- Mekaaniset sorkkavauriot
 - Valkoviivan repeämä, anturahaavauma
- Tartunnalliset sorkkasairaudet
 - Kantasyöpymä, sorkka-alueen ihotulehdus, ajotulehdus

Kiitos!

